

Вільну розповідь неповнолітнього, яка нерідко буває фрагментарною й недостатньо конкретною, треба вислухати, не перебиваючи й не ставлячи жодних питань.

Таким чином, допит неповнолітніх підозрюваних є однією з найбільш інформаційно ємних слідчих (розшукових) дій під час розслідування злочинів. У той же час дана процесуальна дія обумовлює необхідність ретельної підготовки до неї. Тактика допиту неповнолітніх має враховувати, у першу чергу, їх особистісні характеристики. Лише за дотримання ряду умов може бути проведений ефективний допит осіб зазначеної категорії.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : [підручник] / [В,М,Глібко, А.Л.Дудніков, В.А.Журавель та ін.] ; за ред. В.Ю.Шепітько. – К. : Дім «Ін Юре», 2001. - 684 с.
2. Баранчук В. В. Проблеми формування психологічного контакту при допиті на досудовому розслідуванні. Актуальні питання досудового розслідування та сучасні тенденції розвитку криміналістики : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 5 груд. 2014 р. Харків : ХНУВС, 2014. С. 408–411.
3. Шепітько В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) : моногр. Харків : Харків юрид., 2007. 432 с.
4. Тетюев С. В. Допрос несовершеннолетнего обвиняемого в стадии предварительного расследования (процессуальный и криминалистический аспекты). М. : Юрлитинформ, 2010. 232 с.

Мельник Юлія Станіславівна,
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Павлова Наталя Валеріївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри криміналістики,
судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ

Допит є однією з найпоширеніших форм отримання будь-якої інформації, яка має значення для розкриття злочину. Під час проведення допиту слід враховувати низку критеріїв, які можуть вплинути на хід допиту як у негативному плані, так і в позитивному. У результаті допиту

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКСПЕРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

здобувається і перевіряється досить значна частина фактичних обставин кримінального правопорушення, встановлюються мотиви та мета, а також умови, за яких воно вчинялося. Також, в ході допиту можна здобути інформацію, що допоможе запобігти злочину, що готується на певному етапі.

Одними із значущих критеріїв є: вікові та психологічні особливості особи, що обумовлені індивідуальністю, у тому числі станом неповноліття. Цей віковий період характеризується несформованою психікою, відсутністю достатнього досвіду і наявністю негативних ключових факторів, які безпосередньо впливають на подальший розвиток неповнолітньої особи, яка була залучена до кримінального провадження. Кримінальним процесуальним кодексом України (далі - КПК) встановлено певний порядок допиту малолітньої та неповнолітньої особи, який направлений на забезпечення зменшення негативного впливу на ще недостатньо сформовану психіку даної категорії осіб. Слід визначити 4 найголовніші аспекти, яких слід дотримуватися під час проведення допиту. Першим аспектом є процесуальний - він забезпечує суворе дотримання вимог закону щодо підготовки, проведення та фіксації допиту. Другим є педагогічний (виховний) допит - він будується на основі індивідуального підходу, прояві чуйності до особистості неповнолітнього. Третій це - психологічний, базується на урахуванні психо-вікових, гендерних особливостей, соціально-психологічної характеристики, темпераменту допитуваного. І нарешті четвертим аспектом є тактичний - полягає в використанні тактичних прийомів допиту залежно від ситуації, що складається [1, с. 16].

Неповнолітні, тобто особи які не досягли вісімнадцятирічного віку, класифікуються на такі вікові категорії: 1) дитячий вік - до 1 року; 2) раннє дитинство - від 1 до 3 років; 3) дошкільний вік - від 3 до 7 років; 4) молодий шкільний вік - від 7 до 11-12 років; 5) підлітковий вік - від 11-12 до 14-15 років; 6) старший шкільний вік - від 14-15 до 18 років. Всі ці категорії можуть бути допитані в ході кримінального провадження [2].

Саме розподіл на такі категорії допомагає обрати правильну тактику під час допиту. Для того, щоб не допустити помилок при обранні тактики, слід знати певну характеристику представників кожної категорії. Діти дошкільної вікової категорії характеризуються кмітливістю.

При відтворенні події, що спостерігалася ними, діти можуть свідчити про факти, яких не помітили дорослі. У цьому віці діти не мають достатньої здатності до послідовного логічного мислення і можуть давати лише нескладні відповіді на прості до сприйняття їм запитання. У дітей дошкільного і молодшого шкільного віку притаманна наявність підвищеного навіювання та схильність до фантазування. Підліткам притаманні імпульсивність, швидка зміна настрою. Адже в них з'являється

почуття так званої «дорослості». Ці якості можуть бути причиною відмови від спілкування зі слідчим і повідомлення необхідної інформації. Для старшого шкільного віку притаманна схильність до авторитетної групи або конкретної авторитетної особи.

Також слід готуватися до допиту неповнолітньої особи заздалегідь. Продумати питання, обстановку та можливі труднощі, що можуть виникнути в ході спілкування (при можливості продумати методи їх розв'язання). Зручна обстановка для допитуваного допоможе налагодити добрий контакт та налаштувати допитуваного на спілкування без будь-яких напружень. Запитання мають бути простими, доступними для розуміння допитуваного будь-якого віку.

Також слід виділити специфічні тактичні прийоми допиту, а саме: 1) роз'яснення важливості повідомлення правдивих показань; 2) демонстрація поінформованості про обставини життя допитуваного, його потреби, інтереси; 3) роз'яснення сутності та значення пред'явлених і оголошених матеріалів; 4) роз'яснення неправильно зайнятої позиції. Якщо свідком є неповнолітня особа, яка не досягла 14 років, допит має проводитися у присутності педагога. Присутність педагога при допиті свідків віком від 14 до 16 років не є обов'язковою. Це питання у кожному випадку вирішує сам слідчий. У разі необхідності при допиті неповнолітнього свідка можуть бути присутніми лікар, батьки чи інші законні його представники (стаття 226 КПК) [2].

Втім, існують випадки, коли присутність батьків буде лише заважати допиту. Це стосується тих ситуацій, що викликають сором'язливість при присутності батьків під час розмови зі слідчим, прокурором.

Важливе тактичне значення має і тривалість самого допиту. Неповнолітні можуть бути уважними певний проміжок часу, тому тривалість допиту не повинна перевищувати 15 хвилин для дітей віком до 7 років і 1 години для дітей віком до 14 років[3].

Виходячи з усього можна зробити такий висновок, що однією із особливостей при підготовці і проведенні допиту малолітньої чи неповнолітньої особи є правильно складений план проведення самого допиту та правильно обрана тактика ведення розмови. Знання та врахування усіх особливостей допитуваного допоможе отримати більш точний та очікуваний результат від допиту. Також тримати інформацію, що буде корисна та придатна для використання у ході кримінального провадження.

Список використаних джерел:

1. Лукьянов Е. Особенности допроса несовершеннолетнего свидетеля и потерпевшего. Закон и жизнь. 2005. № 1. С. 15-18.
2. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Порубов Н.И. Тактика допроса на предварительном следствии: учеб. пособие, М.: БЕК, 1998. 208 с.